

Com combatre la inseguretats econòmica?

Les notícies econòmiques no deixen de causar-nos inquietud. Durant les darreres setmanes hem viscut la revolta de la pagesia, arreu d'Europa. Malgrat, o potser degut a, la política agrícola comuna. Continuem rebent informes apocalíptics sobre l'impacte de la intel·ligència artificial en els llocs de treball. Se'ns pronostica la fi de moltes feines de titulats universitaris, que fins ara han estat prou ben pagades. Tenim, també, una transformació energètica que ja es veu que no serà gratis. I, en l'àmbit financer, ens hem acostumat als en-surts. En poc temps hem passat dels tipus d'interès zero a uns tipus alts, i de la deflació a episodis d'inflació descontrolada.

Les generacions que vam créixer professionalment després de la transició política albiràvem un horitzó de progrés que esmorteïa les incerteses. La nau de l'economia surava al ritme de l'obertura del país al món, i qui més qui menys participava del ràpid progrés col·lectiu. Per a les noves generacions la perspectiva de progrés no és tan òbvia i les transformacions socials són fins i tot més intenses. Les revolucions digital, energètica i mediambiental s'acceleren, i generen angoixa i soscaven les expectatives de la gent.

Tot i això, la nostra societat té un nivell de vida més elevat que fa quaranta anys. Concretament, s'ha més que doblat. Això ens hauria de fer més resilient davant la incertesa i la inseguretats. Però tinc la sensació que passa tot el contrari. Per què?

Una explicació plausible la trobem analitzant les prioritats vitals

de la nostra societat. El Centre d'Estudis d'Opinió acaba de publicar l'enquesta de valors de 2023. És molt interessant examinar quin és el punt de vista dels catalans en el que pertoca a qüestions econòmiques cabdals com la responsabilitat de les persones, la cultura de l'esforç i el paper de la competència a la societat.

Un 40,2% dels enquestats creuen que és més aviat el Govern que no pas cada individu qui ha d'assumir la responsabilitat d'aconseguir un mitjà de vida. La proporció dels que opinen el contrari se situa, igualment, en un 40,2%. Pel que fa a la cultura de l'esforç, la proporció dels que creuen que l'èxit a la feina depèn més dels contactes i la sort que no pas de l'esforç de cadascú és del 41,9%,

JORDI GUAL

PROFESSOR DE L'IESE

Per a les noves generacions la perspectiva de progrés no és tan òbvia

només lleugerament inferior al 43,1% que consideren que l'esforç té un paper predominant. Finalment, un 30% de la mostra pensen que la competència té més efectes perjudicials que no pas positius, ja que fa sortir el pitjor de les persones. Un 48,8% opinen que sí que és bona, perquè estimula la gent i el desenvolupament de noves idees.

L'enquesta també s'endinsa en valors humans més bàsics, i els resultats són congruents amb aquests valors econòmics. La societat catalana és altament benvolent: està preocupada pel benestar de tothom i la protecció de la natura. També prioritza en gran mesura la seguretat. En contrapartida, les actituds vitals orientades a l'assumpció de riscos, l'assoliment de

reptes i la superació personal són minoritàries.

Idealment, ens agradaria poder contrastar aquestes tendències amb una enquesta similar, que no tenim, de fa quaranta anys. Tanmateix, una hipòtesi raonable és que han guanyat força els valors associats a la seguretat i han perdut pes els vinculats a la responsabilitat individual. Segurament aquesta tendència s'explica pel mateix augment del nivell de vida de les darreres dècades, incloent-hi, esclar, el desplaçament de l'estat del benestar.

L'enquesta de valors ens diu, doncs, que la societat catalana no accepta de bon grat la inseguretats que genera el capitalisme. En comptes de recuperar valors que havien estat essencials en generacions prèvies com la responsabilitat individual, la cultura de l'esforç i l'autosuficiència personal, la societat demana més protecció, a través d'un paper més rellevant de l'administració. Tanmateix, aquest és un plantejament contradictori. A partir d'un cert nivell, l'economia de mercat no pot donar aquesta protecció sense acabar provocant la mateixa paràlisi del capitalisme. Sospito, a més, que el problema és més de fons. La nostra societat accepta el lliure mercat d'una manera instrumental: per la seva capacitat de generar riquesa. Però l'admet només si hi ha una redistribució d'aquesta riquesa mitjançant la intervenció pública. Aquesta és una legitimitat insuficient. No és de caràcter fonamental: no està vinculada al paper clau que juga el capitalisme en la defensa de la llibertat política de les persones.

XAVIER BERTRAL